

MAGDALENA JAGIEŁŁO-KOWALCZYK

Aż po horyzont. . . szwajcarskie klimaty

Up to the Horizon. . . the Swiss Way

Słowa kluczowe: Szwajcaria, krajobraz, widok, przestrzeń, otoczenie.

Keywords: Switzerland, landscape, view, space, surroundings.

Szwajcaria – jeden z najbogatszych krajów świata. Trwająca od 1815 roku zasada neutralności oraz nienaruszalności tajemnicy bankowej ugruntowały zaufanie do Szwajcarii jako finansowego centrum Europy i świata¹. Geograficznie Szwajcaria jest krajem górzysto-wyżynnym. Środkową i południową część kraju (ok. 60% powierzchni) zajmują Alpy, w tym: Alpy Zachodnie, Alpy Pennińskie z najwyższym szczytem – Matterhorn, fragment masywu Mont Blanc i Alp Sabaudzkich, Alpy Berneńskie, Fryburskie, Glarneńskie, Lepontyńskie i Retyckie. Pasma Alp porozdzielane są głęboko wciętymi dolinami: Renu, Aare, Rodanu i Reuss. Komunikację między dolinami zapewniają przełęcze: Wielka św. Bernarda, Św. Gottharda, Grimsel i inne. Na północnym przedgórzu Alp położona jest rozległa Wyżyna Szwajcarska (ok. 30% kraju) pokryta polodowcowymi wzgórzami

Switzerland – one of the richest countries in the world. The principles of neutrality and the inviolability of bank privacy were accepted in 1815 and have been consolidating confidence in Switzerland as the financial centre of Europe and the world ever since¹. Geographically, Switzerland is a mountainous and upland country. Its central and southern part (c. 60% of total area) is occupied by the Alps, including the West Alps, the Pennine Alps with the highest peak – Matterhorn, a fragment of Mont Blanc massif and the Sabaudia Alps, the Bernese, Freiburg, Glarns and Lepontine Alps. The Alpine ranges are separated by the deeply cut valleys of the Rhine, the Aare, the Rhone and the Reuss. Transport between the valleys is guaranteed by passes: Great St Bernard's, St Gotthard's,

Dom jednorodzinny w Lostorf. Elewacja południowa, otwarta na widok / Detached house in Lostorf. Southern facade open to the view

mi morenowymi i sandrami. Położona na wysokości 350–1200 m n.p.m. składa się z pofalowanych stoków poprzecinanych dolinami rzek lub wyschniętymi nieckami jezior. Na granicy z Francją rozciągają się krasowe góry Jura. Przez Szwajcarię przepływają m.in.: Ren, Rodan, Inn i Ticino. Dodatkowego uroku dodają jej liczne jeziora polodowcowe: największe – Genewskie, Bodeńskie, Neuchâtel, Czterech Kantonów, Zuryskie, Maggiore i Lugano. Ok. 2% kraju pokrywają lodowce, zaś ponad 30% – lasy². Górskie krajobrazy porażają swym pięknem, ale takie właśnie ukształtowanie Szwajcarii wymusza określone zachowania i obyczaje. Także formy osadnictwa mają z nim ścisły związek. Najniższy w kraju region to Wyżyna Szwajcarska, gdzie mieszka i pracuje przeważająca część ludności. Większość osiedliła się wokół wspaniałych jezior³. Jezioro Genewskie (inaczej Lemańskie, z francuskiego – Lac Lemman) ma 75 kilometrów długości, maksymalnie 13 km szerokości i 310 m głębokości. Notuje się tu nawet niewielkie przyptywy. Górzyście brzegi jeziora pokryte są zabudową dużych miast, takich jak Genewa, Lozanna czy Montreux i wielu mniejszych miejscowości. Opadające do jeziora stoki na terenie Szwajcarii są w zdecydowanej większości południowe. Idealna jest więc wystawa domów mieszkalnych otwartych na jezioro. Niczym nie zmaćony, piękny widok, przestrzeń, lazur jeziora, odbijające się w wodzie wschody i zachody słońca, a wokół potęga gór. Szwajcarzy doceniają to swoje bogactwo. Południowe elewacje domów są mocno przeszklone, wyposażone w balkony i tarasy widokowe. Otwarcia mieszkań na południe pozwalają też na bierne korzystanie z energii słonecznej w celach grzewczych. Podobnie wygląda zabudowa miejscowości położonych na zboczach gór. Domy piętrzą się nad sobą, umożliwiając każdemu daleki, wspaniały widok na alpejskie szczyty i lodowce. Mając świadomość, jak bezcenne dla komfortu mieszkania i ludzkiej psychiki są przestrzeń i piękne otoczenie, Szwajcarzy myślą też

Grimsel and others. The vast Swiss Plateau (c. 30% of the country), covered with postglacial morainal hills and sandurs, is situated on the northern foreland of the Alps. Located 350-1200 m above sea level, it consists of undulate slopes with river valleys or dry lake basins. The karstic Jura Mountains extend on the French border. The Rhine, the Rhone, the Inn, the Ticino and other rivers flow through Switzerland. Numerous postglacial lakes: the biggest – Geneva, Boden, Neuchatel, Four Cantons, Zurich, Maggiore and Lugano add even more charm to the country. About 2% of the country is covered with glaciers, while more than 30% – with forests². The mountainous landscapes are strikingly beautiful but such relief imposes certain behaviours and customs. It is closely related to the forms of settlement, too. The lowest region in the country is the Swiss Plateau where most citizens live and work. They tend to settle around the magnificent lakes³. Lake Geneva (Lac Lemman in French) is 75 kilometres long, maximally 13 kilometres wide and 310 metres deep. Limitedly high tides can be observed here. The mountainous lakeshore is covered with the buildings of such big cities as Geneva, Lausanne or Montreux and some smaller localities. Slopes directed towards a lake are mostly southern on the ground of Switzerland. Thus, an exhibition of residential houses open to a lake is ideal. An undisturbed, beautiful view, the space, the azure of a lake, sunrises and sunsets reflected in the water, and the mightiness of the mountains all around. The Swiss appreciate this abundance. The south facades of their houses are glazed and equipped with balconies and view terraces. Flats open to the south facilitate the passive use of solar energy for heating purposes, too. Buildings in localities situated on the mountain slopes look similar. The houses tower above each other facilitating a

Okolice Lostorf. Zabudowa wielorodzinna, tarasowa, otwarta na widok / Vicinity of Lostorf. Terraced multifamily buildings open to the view

Montreux. Zabudowa wielorodzinna nad brzegiem Jeziora Genewskiego / Montreux. Multifamily buildings on Lake Geneva

Montreux. Zabudowa wielorodzinna nad brzegiem Jeziora Genewskiego / Montreux. Multifamily buildings on Lake Geneva

Montreux. Zabudowa wielorodzinna nad brzegiem Jeziora Genewskiego / Montreux. Multifamily buildings on Lake Geneva

o turystach. Na wierzchołkach gór powstają coraz to nowe miejsca widokowe. Wystarczy wspomnieć panoramiczną restaurację na lodowcu Les Diablerets zaprojektowaną przez Mario Bottę, z której rozciąga się niezapomniany widok na Alpy Szwajcarskie, w tym Matterhorn. Jedną zaś z głównych, nie tylko widokowych atrakcji Zermatt, jest znajdujący się na lodowcu Theodul Glacier Paradise. Jest tu najwyższej na świecie położona grota lodowcowa oraz otwarta w sezonie 2008/09, ekologiczna restauracja, w której wykorzystano energię słoneczną do produkcji energii elektrycznej, do ogrzewania i wentylacji obiektu. Również jedną z największych atrakcji regionu Saas Fee jest znajdująca się na szczycie lodowca restauracja, z której rozciągają się zapierające dech w piersiach widoki na alpejskie czterotysięczniki. Jest ona najwyższej położoną restauracją w Europie (3500 m n.p.m.), a prowadzi do niej podziemna kolejka Metro Alpin⁴. Na La Berneuse, w regionie Tour d’Ai znajduje się obrotowe Le Kuklos, w którym również wykorzystano energię słoneczną dzięki dwunastu bateriom słonecznym zainstalowanym pod tarasem widokowym. Przed oczami gości restauracji rozciąga się panoramiczny krajobraz, widziany z wysokości 2048 metrów, który zmienia się dzięki obrotowemu mechanizmowi. Pełny obrót następuje po 1,5 godzinie, zapewniając niepowtarzalny widok na łańcuchy górskie i Jezioro Genewskie. W tym regionie harmonijnie łączą się alpejskie widoki i południowa roślinność. Zbocza porośnięte winnymi krzewami stopniowo opadają w stronę jeziora. Krajobraz niczym z marzeń. Na północy wzniesienia Jury, na wschodzie – potężne Alpy z górkami wioskami, szczytami, lodowcami i słonecznymi tarasami. Zacięte, północne zbocza gór porasta gęsty, iglasty las, a słoneczne stoki południowe są wesołą mozaiką zabudowań, kolorowych łąk i pól. Dla tych niezapomnianych, cudownych widoków, Szwajcarię odwiedzają spragnieni ich turyści. Mieszkańcy zaś cieszą się nimi na co dzień. Patrzą w dal, bez ograniczeń, bez barier, aż po horyzont...

PRZYPISY:

¹ *Podróże marzeń. Szwajcaria*, red. Huw Hennesy, red. edycji polskiej Joanna Petera, Biblioteka Gazety Wyborczej, Warszawa 2007.

² *Encyklopedia Gazety Wyborczej* t.18, Wydawnictwo Naukowe PWN SA.

³ Wyżynę Szwajcarską zamieszkuje 2/3 ogółu ludności. Wg *Podróże marzeń...*, Warszawa, 2007.

⁴ Krystian Kuś *Jak lato to na lodowiec*, www.narty.pl, 23.05.2011.

BIBLIOGRAFIA:

Podróże marzeń. Szwajcaria, red. Huw Hennesy, red. edycji polskiej Joanna Petera, Biblioteka Gazety Wyborczej, Warszawa 2007.

Encyklopedia Gazety Wyborczej t.18, Wydawnictwo Naukowe PWN SA.

Krystian Kuś *Jak lato to na lodowiec* www.narty.pl, 23.05.2011.

distant, overwhelming view of the Alpine summits and glaciers for everybody. Being aware that spaces and beautiful surroundings are priceless for the comfort of residence and the human psyche, the Swiss also have tourists in mind. More and more overlooks spring up on the mountain tops. Let us just recall a panoramic restaurant designed by Mario Botta on Les Diablerets glacier with an unforgettable view of the Swiss Alps, including Matterhorn. One of the main, not only scenic, attractions of Zermatt is Glacier Paradise situated on Theodul. It has the world’s highest glacial grotto and an ecological restaurant, opened in the season 2008/09, which uses solar energy for the production of electric energy, for heating and ventilating the object. One of the greatest attractions of Saas Fee region is a restaurant on the glacier top with some breathtaking views of the Alpine four-thousand-metre peaks. It is the highest restaurant in Europe (3,500 metres above sea level) – the Metro Alpin underground runs there⁴. La Berneuse in Tour d’Ai region has got rotating Le Kuklos where solar energy is used, too, owing to twelve solar batteries installed beneath the view terrace. Restaurant guests can admire a panoramic landscape, changed by a revolving mechanism, from the height of 2,048 metres. The full rotation takes one hour and a half and guarantees a unique view of the mountain chains and Lake Geneva. The Alpine views harmonize with the southern vegetation in this region. The slopes, overgrown with grapevine bushes, gradually drop towards the lake. A fairytale landscape indeed! The Jura heights in the north; the mighty Alps with mountain villages, peaks, glaciers and sunlit terraces in the east. The shaded northern inclines are covered with a thick, coniferous forest, while the southern slopes make a merry mosaic of buildings, colourful meadows and fields in the sunshine. These unforgettable, wonderful views attract tourists to Switzerland whose inhabitants can enjoy them every day. They look afar, without limitations, without barriers, up to the horizon....

ENDNOTES:

¹ *Podróże marzeń. Szwajcaria*, ed. Huw Hennesy, Polish edition by Joanna Petera, Gazeta Wyborcza, Warsaw 2007.

² *Encyklopedia Gazety Wyborczej* Vol. 18, PWN.

³ The Swiss Plateau is inhabited by 2/3 of total population. According to *Podróże marzeń...*, Warsaw, 2007.

⁴ Krystian Kuś *Jak lato to na lodowiec*, www.narty.pl 23 May 2011.

BIBLIOGRAPHY:

Podróże marzeń. Szwajcaria, ed. Huw Hennesy, Polish edition by Joanna Petera, Gazeta Wyborcza, Warsaw 2007.

Encyklopedia Gazety Wyborczej Vol. 18, PWN.

Krystian Kuś *Jak lato to na lodowiec* www.narty.pl 23 May 2011.

Montreux. Widok z mieszkań na Jezioro Genewskie / Montreux. View of Lake Geneva from the flats

Montreux. Widok z mieszkań na miasto / Montreux. View of the town from the flats

Montreux. Widok z mieszkań na Jezioro Genewskie / Montreux. View of Lake Geneva from the flats